

کلیات علم اقتصاد

دکتر سیدهادی مرئی

سیداسحاق علوی

پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

زمستان ۱۳۹۲

کلیات علم اقتصاد

نویسنده: دکتر سیدهادی عربی، سیداسحاق علوی

ویراستار: حیدر فروزان

صفحه‌آرایی: کاما

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۲

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: سعیدی

چاپ: قم - جعفری

قیمت: ۹۴۰۰ تومان

کلیه حقوق برای پژوهشگاه حوزه و دانشگاه محفوظ و نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

قم: ابتدای شهرک پردیسان، بلوار دانشگاه، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۱۱۱۰۰ (انتشارات: ۳۲۱۱۱۲۰۰) نمابر: ۳۲۸۰۳۰۹۰

ص.ب. ۳۱۵۱ - ۳۷۱۸۵ ● تهران: خ انقلاب، بین وصال و قدس، نبش کوی اُسکو، تلفن: ۰۶۶۴۰۲۶۰۰ و ۰۶۶۹۷۸۹۲۰ - ۲۱

Website: www.rihu.ac.ir

Email: info@rihu.ac.ir

۳۳۲۰۵۵۸

۱۳۹۲ کی ۴ / ۱۸۰ HB

۳۳۰

۱. اقتصاد. الف. علوی، سیداسحاق، ۱۳۴۳ - ، نویسنده. ب. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. ج. عنوان.

نمایه.

کتابنامه: ص. [۳۴۵] - ۳۴۹: همچنین به صورت زیرنویس.

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

بها: ۹۴۰۰۰ ریال

چهارده، ۳۶۱ص: نمودار. - (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ ۲۵۰: اقتصاد؛ ۲۳)

کلیات علم اقتصاد / سیدهادی عربی و سیداسحاق علوی. - قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۲.

عربی، سیدهادی، ۱۳۳۹ - .

سخن پژوهشگاه

پژوهش در علوم انسانی [به منظور شناخت، برنامه‌ریزی و ضبط و مهار پدیده‌های انسانی] در راستای سعادت واقعی بشر ضرورتی انکارناپذیر و استفاده از عقل و آموزه‌های وحیانی در کنار داده‌های تجربی و در نظر گرفتن واقعیت‌های عینی و فرهنگ و ارزش‌های اصیل جوامع، شرط اساسی پویایی، واقع‌نمایی و کارایی این گونه پژوهش‌ها در هر جامعه است.

پژوهش کارآمد در جامعه ایران اسلامی در گرو شناخت واقعیت‌های جامعه از یک‌سو و اسلام به عنوان متقن‌ترین آموزه‌های معنایی و اساسی‌ترین مؤلفه فرهنگ ایرانی از سوی دیگر است؛ از این رو، آگاهی دقیق و عمیق از معارف اسلامی و بهره‌گیری از آن در پژوهش، بازنگری و بومی‌سازی مبانی و مسائل علوم انسانی از جایگاه ویژه این جامعه داراست.

توجه به این حقیقت راهبردی از سوی امام خمینی (ره) بیانگذار جمهوری اسلامی، زمینه شکل‌گیری دفتر همکاری حوزه و دانشگاه را در سال ۱۳۶۱ فراهم ساخت و با راهنمایی و عنایت ایشان و همت اساتید حوزه و دانشگاه، این نهاد علمی شکل گرفت. تجربه موفق این نهاد، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های آن فراهم آورد و با تصویب شورای گسترش آموزش عالی در سال ۱۳۷۷ «پژوهشکده حوزه و دانشگاه» تأسیس شد و در سال ۱۳۸۲ به «مؤسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه» و در سال ۱۳۸۳ به «پژوهشگاه حوزه و دانشگاه» ارتقا یافت.

پژوهشگاه تاکنون در ایفای رسالت سنگین خود خدمات فراوانی به جوامع علمی ارائه نموده است که از آن جمله می‌توان به تهیه، تألیف، ترجمه و انتشار ده‌ها کتاب و نشریه علمی اشاره کرد.

این کتاب که جهت آشنایی علاقه‌مندان به مباحث اقتصادی تدوین شده، در فصول مختلف به شاخه‌های متعدد علم اقتصاد پرداخته و سعی نموده است تا خواننده را با مفاهیم و اصول اولیه علم اقتصاد آشنا کند. از یک طرف محدودیت صفحات و از طرف دیگر لزوم پوشش مطالب مهم و اساسی اقتصادی، نگارنده را وادار نموده است تا مطالب خویش را به گونه‌ای ارائه نماید تا با حداقل عبارات معنا و مفهوم را به خواننده منتقل نماید. افزون بر این موارد، سعی شده است تا در کنار توضیح و تشریح مطالب، نمایی کلی از وضعیت اقتصادی کشور ایران نیز ارائه شود؛ بنابراین در بخش‌های مختلف، آمارهای اقتصادی ایران نیز حسب موضوع ارائه شده است. همچنین با توجه به فرهنگ اسلامی ایران تلاش شده است تا در هر موضوع به مباحث اقتصادی اسلامی نیز اشاره گردد.

از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این پژوهشگاه را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی یاری دهند.

در پایان پژوهشگاه لازم می‌آید از مؤلفان محترم حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر سیدهادی عربی و سیداحساق علوی و همچنین انبیا محترم طرح جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر سعید فراهانی فرد که با مطالب این اثر و ارائه نقطه‌نظرات اصلاحی و تکمیلی ما را یاری دادند، تشکر و قدردانی نماید.

فهرست مطالب

بخش اول: آشنایی با علم اقتصاد / ۱

۳	فصل اول: علم اقتصاد و پیدایش آن
۳	علم اقتصاد چیست؟
۵	تعریف علم اقتصاد
۶	هدف و اهمیت علم اقتصاد
۷	قلمرو علم اقتصاد
۸	شاخه‌های اصلی علم اقتصاد
۱۰	مروری بر پیدایش علم اقتصاد
۱۱	پیشینه اندیشه‌ها و تحلیل‌های اقتصادی
۱۱	ظهور اسلام
۱۳	ظهور مکاتب اقتصادی پس از رنسانس
۱۳	الف) مکتب مرکانتیلیسم
۱۴	ب) مکتب فیزیوکراسی
۱۵	ج) مکتب کلاسیک
۱۷	د) مکتب مارکسیسم
۱۹	ه) مکتب نئوکلاسیک
۲۱	و) مکتب کینزی
۲۳	○ خلاصه فصل اول
۲۴	○ پرسش‌های فصل اول
۲۵	○ ضمیمه فصل اول: ظهور اقتصاد به عنوان علم تجربی - اجتماعی
۲۷	فصل دوم: اقتصاد؛ ماهیت و روش
۲۸	مراحل شناخت در علوم تجربی
۲۹	اقتصاد اثباتی و اقتصاد هنجاری
۳۰	برخی تفاوت‌های علوم تجربی - طبیعی و علوم تجربی - اجتماعی

۳۱	روش تحقیق در علم اقتصاد
۳۶	عدم امکان برقراری شرایط کنترل شده
۳۷	الگو (مدل) ها در اقتصاد
۳۷	منحنی امکانات تولید
۴۰	هزینه فرصت
۴۱	○ خلاصه فصل دوم
۴۲	○ پرسش های فصل دوم
۴۳	فصل سوم: سازمان اقتصادی و پرسش های اساسی
۴۶	نظام های اقتصادی
۴۷	الف) نظام بازار آزاد
۴۸	الگوی مالکیت
۴۸	نظام انگیزشی
۴۸	سازوکار تخصیص
۴۹	سازوکار تولید
۴۹	سازوکار تثبیت
۴۹	سازوکار توزیع
۴۹	نقش دولت
۵۰	ارزیابی اقتصاد بازار آزاد/ مزایا و معایب
۵۲	ب) نظام برنامه ای متمرکز
۵۳	نقش دولت در تخصیص، تولید و توزیع
۵۳	سازوکار تثبیت
۵۳	ارزیابی اقتصاد برنامه ای کاملاً متمرکز/ مزایا و معایب
۵۴	معایب اقتصادی برنامه ای کاملاً متمرکز
۵۵	ج) نظام مختلط
۵۶	د) نظام اقتصادی اسلام
۵۶	ارزیابی نظام اقتصادی اسلامی
۵۸	بازار
۶۱	○ خلاصه فصل سوم
۶۳	○ پرسش های فصل سوم

بخش دوم: اقتصاد خرد / ۶۵

۶۷	فصل چهارم: تحلیل بازار؛ تقاضا، عرضه و تعادل
۶۷	مقدمه
۶۸	مفهوم تقاضا در علم اقتصاد

۶۸	نظریه تقاضا
۶۸	عوامل مؤثر بر تقاضا
۶۹	الف) قیمت
۶۹	ب) درآمد
۷۰	ج) قیمت کالای جانشین و در دسترس بودن آن
۷۰	د) قیمت کالای مکمل
۷۱	ه) سلیقه
۷۱	و) سایر عوامل
۷۲	جدول تقاضا
۷۳	منحنی تقاضا
۷۴	اثر جانشینی
۷۴	اثر درآمدی
۷۵	تقاضای بازار
۷۷	تغییر سایر عوامل مؤثر بر تقاضا
۷۹	عرضه و عوامل مؤثر بر آن
۷۹	نظریه عرضه
۷۹	عوامل مؤثر بر مقدار عرضه
۷۹	الف) قیمت
۸۰	ب) قیمت نهاده‌های تولید
۸۰	ج) پیشرفت تکنولوژی
۸۱	د) قیمت کالاهای مرتبط
۸۱	ه) مقدار تقاضا و انتظارات در مورد آن
۸۲	و) سیاست‌های دولت
۸۲	جدول عرضه
۸۳	منحنی عرضه
۸۴	عرضه بازار
۸۶	تغییر سایر عوامل مؤثر
۸۷	تعادل عرضه و تقاضا
۹۱	تغییرات تقاضا، عرضه و نقطه تعادل
۹۴	○ خلاصه فصل چهارم
۹۵	○ پرسش‌های فصل چهارم
۹۷	فصل پنجم: کشش‌ها؛ مفاهیم و کاربرد
۹۸	کشش قیمتی تقاضا
۹۸	الف) ضروری یا تجملی بودن کالا
۹۹	ب) در دسترس بودن جانشین‌های نزدیک

۹۹	 (ج) افق زمانی
۱۰۰	 محاسبه کشتش قیمتی تقاضا
۱۰۲	 رابطه کشتش قیمتی با منحنی تقاضا
۱۰۵	 سایر کشتش‌های تقاضا
۱۰۶	 (الف) کشتش درآمدی تقاضا
۱۰۹	 (ب) کشتش متقاطع تقاضا
۱۱۰	 کشتش قیمتی عرضه
۱۱۳	 عوامل مؤثر بر کشتش قیمتی عرضه
۱۱۳	 (الف) انعطاف‌پذیر بودن عرضه
۱۱۴	 (ب) افق زمانی
۱۱۴	 کاربردهای کشتش
۱۱۵	 ○ خلاصه فصل پنجم
۱۱۶	 ○ پرسش‌های فصل پنجم
۱۱۸	 فصل ششم: نظریه رفتار مصرف‌کننده
۱۱۸	 مطلوبیت چیست؟
۱۱۹	 مطلوبیت کل و مطلوبیت نهایی
۱۱۹	 قانون مطلوبیت نهایی نزولی
۱۲۱	 منحنی‌های مطلوبیت کل و مطلوبیت نهایی
۱۲۱	 منحنی مطلوبیت نهایی
۱۲۲	 مطلوبیت نهایی و تعادل مصرف‌کننده
۱۲۴	 مازاد مصرف‌کننده
۱۲۴	 محاسبه مازاد مصرف‌کننده
۱۲۵	 محاسبه نموداری اضافه رفاه مصرف‌کننده
۱۲۶	 مبانی و منطق رفتار مصرف‌کننده مسلمان
۱۲۸	 ○ خلاصه فصل ششم
۱۲۹	 ○ سؤالات فصل ششم
۱۳۰	 فصل هفتم: هزینه‌های تولید
۱۳۰	 هزینه آشکار و پنهان
۱۳۲	 رابطه تولید و هزینه
۱۳۲	 تابع تولید
۱۳۳	 تولید کل (TP)
۱۳۳	 تولید نهایی (MP)
۱۳۴	 تولید متوسط (AP)
۱۳۴	 قانون بازدهی نزولی
۱۳۵	 تابع تولید و منحنی هزینه کل

۱۳۷	تحلیل هزینه‌ها و انواع آن
۱۳۷	هزینه‌های تولید در کوتاه‌مدت
۱۳۷	۱. هزینه ثابت کل (TFC)
۱۳۸	۲. هزینه متغیر کل (TVC)
۱۳۸	۳. هزینه کل (TC)
۱۴۰	۴. هزینه نهایی (MC)
۱۴۱	۵. هزینه متوسط
۱۴۴	هزینه‌های تولید در بلندمدت
۱۴۵	صرفه‌ها و عدم صرفه‌های ناشی از مقیاس
۱۴۶	○ خلاصه فصل هفتم
۱۴۷	○ پرسش‌های فصل هفتم
۱۴۹	فصل هشتم: نظریه رفتار تولیدکننده و بازار رقابتی
۱۵۰	بازار رقابت کامل
۱۵۲	رفتار تولیدکننده در بازار رقابت کامل در کوتاه‌مدت
۱۵۳	الف) روش درآمد کل - هزینه کل
۱۵۵	ب) روش هزینه نهایی - درآمد نهایی
۱۵۷	بنگاه رقابتی و حداقل‌سازی هزینه در کوتاه‌مدت
۱۵۸	بنگاه رقابتی و نقطه تعطیلی
۱۶۱	تعادل و عرضه بلندمدت بنگاه رقابتی
۱۶۳	منحنی عرضه کوتاه‌مدت و بلندمدت بازار
۱۶۳	منحنی عرضه کوتاه‌مدت بازار
۱۶۳	منحنی عرضه بلندمدت بازار رقابتی
۱۶۵	○ خلاصه فصل هشتم
۱۶۵	○ پرسش‌های فصل هشتم
۱۶۷	فصل نهم: نظریه رفتار تولیدکننده و بازارهای غیر رقابتی
۱۶۷	نظریه رفتار تولیدکننده و بازارهای غیر رقابتی
۱۶۷	انحصار کامل
۱۶۷	ریشه‌ها و سرمنشأهای انحصار
۱۷۰	تولید و قیمت‌گذاری در انحصار کامل
۱۷۰	رفتار انحصارگر و بهینه‌یابی تولید در بازار انحصار کامل
۱۷۵	مقایسه بنگاه رقابتی و انحصاری
۱۷۵	بازارهای بینابین
۱۷۶	رقابت انحصاری
۱۷۷	رفتار بنگاه فعال در بازار رقابت انحصاری
۱۷۸	تعادل بلندمدت

۱۸۰	 انحصار چندجانبه
۱۸۲	 نگاهی به رفتار تولیدکننده مسلمان
۱۸۴	 ○ خلاصه فصل نهم
۱۸۵	 ○ پرسش‌های فصل نهم

بخش سوم: اقتصاد کلان / ۱۸۷

۱۸۹	 فصل دهم: حساب‌های ملی و چند شاخص مهم اقتصاد کلان
۱۹۰	 حساب‌های ملی
۱۹۰	 تاریخچه حساب‌های ملی
۱۹۱	 اهداف و کاربرد نظام حساب‌های ملی
۱۹۱	 تولید ناخالص داخلی
۱۹۲	 تعریف تولید ناخالص داخلی (GDP)
۱۹۴	 روش اندازه‌گیری تولید ناخالص داخلی (GDP)
۱۹۶	 محاسبه تولید ناخالص داخلی از روش جریان تولید
۱۹۶	 محاسبه تولید ناخالص داخلی از روش ارزش افزوده
۱۹۹	 برخی آماره‌های نشانگر توان تولیدی و قدرت درآمدی یک اقتصاد
۱۹۹	 الف) تولید ناخالص ملی (GNP)
۲۰۰	 ب) تولید خالص ملی (NNP)
۲۰۰	 ج) درآمد ملی (NI)
۲۰۰	 د) درآمد شخصی (PI)
۲۰۰	 و) درآمد شخصی قابل تصرف (DI)
۲۰۰	 محاسبه تولید ناخالص داخلی از روش مخارج
۲۰۱	 الف) مصرف خصوصی (C)
۲۰۱	 ب) مخارج دولتی (G)
۲۰۳	 ج) تشکیل سرمایه خالص (سرمایه‌گذاری) (I)
۲۰۳	 د) خالص صادرات (X-M)
۲۰۳	 تولید ناخالص داخلی اسمی و واقعی
۲۰۸	 برخی محدودیت‌های تولید ناخالص داخلی
۲۱۰	 ○ خلاصه فصل دهم
۲۱۱	 ○ پرسش‌های فصل دهم
۲۱۲	 ○ ضمیمه فصل دهم: شاخص‌های قیمت
۲۱۲	 الف) شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI)
۲۱۶	 ب) شاخص قیمت (بهای) عمده‌فروشی کالاها (WPI)
۲۱۶	 ج) شاخص قیمت تولیدکننده (PPI)
۲۲۰	 د) شاخص ضمنی یا تعدیل‌کننده (GNP)

۲۲۱	فصل یازدهم: مصرف و سرمایه‌گذاری کل
۲۲۵	مصرف
۲۲۵	رابطه میان مصرف، درآمد و پس‌انداز
۲۲۸	عوامل مؤثر بر مصرف
۲۲۸	الف) درآمد قابل تصرف
۲۲۹	ب) ثروت
۲۲۹	سرمایه‌گذاری
۲۳۱	عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری
۲۳۱	الف) درآمد ملی
۲۳۲	ب) هزینه فرصت سرمایه
۲۳۴	منحنی تقاضای سرمایه‌گذاری
۲۳۵	عوامل مؤثر بر جابه‌جایی منحنی تقاضای سرمایه‌گذاری
۲۳۶	○ خلاصه فصل یازدهم
۲۳۷	○ پرسش‌های فصل یازدهم
۲۳۸	فصل دوازدهم: پول و بانک
۲۳۸	پول
۲۳۹	تعریف پول و کارکردهای آن
۲۳۹	الف) واسطه مبادله
۲۳۹	ب) واحد شمارش
۲۳۹	ج) ذخیره ارزش
۲۴۰	مراحل تاریخی پول
۲۴۰	الف) پول کالایی
۲۴۱	ب) پول اعتباری
۲۴۱	ج) سایر اشکال پول
۲۴۲	اندازه‌گیری پول
۲۴۲	الف) پول معاملاتی (M_1)
۲۴۲	ب) شبه پول یا پول دارایی (M_2)
۲۴۳	ج) نقدینگی (M_3)
۲۴۶	بانک و پیدایش آن
۲۴۷	سازوکار خلق پول در نظام بانکی
۲۵۱	بانک و بانکداری در ایران
۲۵۳	بانک مرکزی
۲۵۴	نظام بانکی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران
۲۵۵	تفاوت‌های اساسی بانکداری ربوی و غیر ربوی

۲۵۷	○ خلاصه فصل دوازدهم
۲۵۹	○ پرسش‌های فصل دوازدهم
۲۵۹	○ ضمیمه فصل دوازدهم: قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) در ایران
۲۵۹	فصل اول: اهداف و وظایف بانکی در جمهوری اسلامی ایران
۲۶۱	فصل دوم: تجهیز منابع پولی
۲۶۱	فصل سوم: تسهیلات اعطایی بانکی
۲۶۳	فصل چهارم: بانک مرکزی ایران و سیاست پولی
۲۶۴	فصل پنجم: متفرقه
۲۶۶	فصل سیزدهم: تورم و بیکاری
۲۶۷	مفهوم تورم
۲۶۸	اندازه‌گیری تورم
۲۶۹	پیامدهای اقتصادی تورم
۲۷۰	علل تورم
۲۷۰	الف) فشار تقاضا
۲۷۱	ب) فشار هزینه
۲۷۲	ج) تورم پولی
۲۷۴	نرخ مناسب تورم
۲۷۵	تصویری از تورم در اقتصاد ایران
۲۷۶	بیکاری
۲۷۷	تعریف کار و بیکاری
۲۷۷	جمعیت فعال اقتصادی
۲۷۸	شاغل پاره‌وقت
۲۷۹	نرخ بیکاری
۲۷۹	انواع بیکاری
۲۷۹	الف) بیکاری اصطلاحی یا برخوردی
۲۸۰	ب) بیکاری ساختاری
۲۸۰	ج) بیکاری ادواری
۲۸۱	د) بیکاری فصلی
۲۸۱	ه) بیکاری پنهان
۲۸۲	اشتغال کامل و نرخ بیکاری طبیعی
۲۸۳	نظریه‌های بیکاری
۲۸۴	نیروی کار، اشتغال و بیکاری در ایران
۲۸۹	○ خلاصه فصل سیزدهم
۲۹۱	○ پرسش‌های فصل سیزدهم

۲۹۳	فصل چهاردهم: سیاست‌های اقتصادی
۲۹۴	سیاست‌های مالی
۲۹۶	سازوکار اثرگذاری سیاست مالی
۲۹۷	الف) اثر ضریب فزاینده
۲۹۹	ب) اثر جایگزینی یا برون‌رانی
۳۰۰	تغییر در مالیات
۳۰۱	سیاست‌های پولی
۳۰۱	سازوکار اثرگذاری سیاست پولی
۳۰۲	نظریه رجحان نقدینگی
۳۰۴	تعادل در بازار پول
۳۰۵	تغییر در عرضه پول
۳۰۶	ابزارهای سیاست پولی
۳۰۶	الف) نسبت سپرده قانونی
۳۰۷	ب) کنترل نرخ‌های سود بانکی
۳۰۷	ج) نرخ تنزیل مجدد
۳۰۸	د) عملیات بازار باز
۳۰۹	ه) تعیین سقف اعتبارات
۳۰۹	و) نرخ‌های ترجیحی و شرایط معافیت
۳۱۰	سیاست‌های پولی و مالی
۳۱۰	○ خلاصه فصل چهاردهم
۳۱۱	○ پرسش‌های فصل چهاردهم
۳۱۳	فصل پانزدهم: اقتصاد بین‌الملل
۳۱۴	تجارت بین‌الملل
۳۱۵	نظریه‌های تجارت بین‌الملل
۳۱۵	الف) نظریه‌های مزیت مطلق و نسبی
۳۱۶	ب) نظریه هکشر - اوهلین
۳۱۷	ج) نظریه لیندر
۳۱۸	د) نظریه فاصله تکنولوژی
۳۱۸	سیاست‌های بازرگانی خارجی
۳۱۹	الف) تعرفه گمرکی
۳۱۹	آثار تعرفه
۳۲۰	ب) سهمیه‌بندی واردات
۳۲۰	مقایسه سهمیه‌بندی واردات با تعرفه
۳۲۲	ج) محدودیت‌های داوطلبانه صادرات
۳۲۳	د) محدودیت‌های کنترل کیفی

۳۲۳		ه) یارانه صادرات
۳۲۳		و) پیوندهای اقتصادی
۳۲۵		مالیه بین الملل
۳۲۷		تراز پرداخت ها و تحلیل اقتصاد کلان باز
۳۲۷		حساب جاری
۳۲۸		الف) صادرات
۳۲۹		ب) واردات
۳۳۱		حساب سرمایه
۳۳۲		بازار ارز
۳۳۲		الف) عرضه ارز
۳۳۳		ب) تقاضای ارز
۳۳۴		نظام پولی بین الملل
۳۳۶		رژیم های ارزی
۳۳۶		الف) رژیم ارزی ثابت (م. محکوب)
۳۳۶		ب) رژیم ارزی شناور آزاد
۳۳۷		ج) رژیم های ارزی بینابین
۳۳۷		د) رژیم ارزی دو یا چندنرخه
۳۳۷		ه) رژیم ارزی میخکوب خزنده
۳۳۸		و) رژیم ارزی شناور مدیریت شده
۳۳۸		○ خلاصه فصل پانزدهم
۳۴۲		○ سوالات فصل پانزدهم
۳۴۳		○ ضمیمه: آشنایی با سازمان ها و نهادهای مالی و اقتصادی بین المللی
۳۴۳		بانک جهانی
۳۴۴		صندوق بین المللی پول
۳۴۴		سازمان تجارت جهانی
۳۴۵		منابع و مأخذ
۳۵۱		نمایه ها
۳۵۱		اشخاص
۳۵۳		موضوعات